

Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa

FUNKCJONOWANIE URZĘDOWEGO SYSTEMU BADAŃ OPRYSKIWACZY W POLSCE

dr inż. Grzegorz Gorzała

Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa

PIORIN

Podstawa prawna

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 listopada 2001 r. w sprawie przeprowadzania badań opryskiwaczy (Dz.U. 2001, nr 137, poz. 1544)
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju WSI z dnia 15 kwietnia 2004 r. w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa (Dz.U. 2004, nr 72 poz. 655) (**akt uchylony**)
- Ustawa z dnia 12 lipca 1995 r. o ochronie roślin uprawnych (Dz.U. z 1995 r. nr 90 poz. 446 ze zm.) (**akt uchylony**)
- Ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz.U. 2008, nr 133 poz. 849 ze zm.)

Chemiczna ochrona roślin

Chemiczna ochrona roślin uprawnych jest ważnym czynnikiem pomagającym utrzymać plony na wysokim poziomie i zmniejszyć straty spowodowane gradacją organizmów szkodliwych i niepożądanych. Od wielu lat jest przedmiotem krytyki ze względu na wpływ na organizmy niebędące celem wykonywanych zabiegów.

Środki ochrony roślin często są traktowane jako źródło powszechnego zagrożenia dla środowiska, mimo znacznego postępu w zakresie opracowywania nowych substancji aktywnych i formulacji. Nie wydaje się jednak możliwe, aby w najbliższym czasie rezygnacja z chemicznej ochrony roślin była możliwa, mimo świadomości wielu zagrożeń, jakie stanowi stosowanie środków ochrony roślin.

PIORIN

Chemiczna ochrona roślin

Biorąc pod uwagę zagrożenia jakie niesie chemizacja rolnictwa, technikę stosowania środków ochrony roślin trzeba potraktować jako niezwykle ważny element produkcji roślinnej. Nieprawidłowe stosowanie pestycydów może mieć negatywne następstwa, tj. skażenie środowiska naturalnego oraz zagrożenia dla zdrowia, a nawet życia operatorów opryskiwaczy i konsumentów żywności.

Chemiczna ochrona roślin

Środek ochrony roślin działa skutecznie tylko wtedy, kiedy jest stosowany w odpowiednim terminie sprzętem sprawnym technicznie. Niesprawność opryskiwaczy powoduje, że rozkład nanoszonej cieczy na uprawy jest nierównomierny, a w wyniku tego są aplikowane niewłaściwe dawki pestycydów. Zbyt niska dawka preparatu obniża skuteczność zabiegu i stwarza konieczność jego powtórzenia w celu uzyskania wymaganego efektu, a także powoduje zagrożenie powstania odporności szkodników lub patogenów na dany preparat. Zbyt wysoka dawka skutkuje przekroczeniem najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w płodach rolnych i stanowi zagrożenie dla konsumenta.

Mając na uwadze wymienione argumenty, **dostrzeżono, że istnieje konieczność wprowadzenia obowiązkowej kontroli technicznej opryskiwaczy.**

PIORIN

Wprowadzanie obowiązku badania sprawności technicznej opryskiwaczy w Polsce

W art. 36 ustawy z dnia 12 lipca 1995 r. o ochronie roślin uprawnych (Dz.U. 1995 nr 90 poz. 446 ze zm.) prawodawca wprowadził zapisy obligujące wprowadzających do obrotu, a także posiadaczy opryskiwaczy, do obowiązkowego badania sprawności technicznej tego sprzętu. Obowiązek ten wszedł w życie od 1 stycznia 1999 r. Ponadto ustawodawca zobowiązał posiadaczy opryskiwaczy do przeprowadzania badania sprawności technicznej nie rzadziej niż co 2 lata.

Wojewódzki inspektor ochrony roślin otrzymał uprawnienia do upoważnienia w drodze decyzji administracyjnej jednostek organizacyjnych do przeprowadzania badań sprawności technicznej opryskiwaczy. Inspekcja również rozpoczęła nadzór nad stanem technicznym sprzętu do wykonywania zabiegów ochrony roślin.

PIORIN

Wprowadzanie obowiązku badania sprawności technicznej opryskiwaczy w Polsce

Nałożone na posiadaczy sprzętu do wykonywania zabiegów ochrony roślin obowiązki wynikają ze wzrostu intensywności produkcji rolnej, co odzwierciedlała między innymi zwiększająca się ilość stosowanych środków ochrony roślin w uprawach. W takiej sytuacji zaniedbania w zakresie systematycznego badania sprawności technicznej opryskiwaczy mogłyby stworzyć zagrożenie dla czystości wód, gleby i powietrza, a także dla zdrowia ludzi.

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

W dniu wejścia Polski w Unii Europejskiej weszła w życie ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz.U. 2008 nr 133 poz. 849 ze zm.). Podobnie jak w poprzednio obowiązujących przepisach ustawa nie zmienia podejścia do badania sprawności technicznej opryskiwaczy i stanowi, że środki ochrony roślin stosuje się sprzętem sprawnym technicznie, który użyty zgodnie z przeznaczeniem zapewnia skuteczne zwalczanie organizmów szkodliwych i nie powoduje zagrożenia dla zdrowia człowieka, zwierząt i środowiska. Przepisy ustawy wydłużyły okres między badaniami do 3 lat. Wymóg ten, jak poprzednio, dotyczył zarówno opryskiwaczy nowych, wprowadzanych do obrotu, jak i będących w eksploatacji. Aktualnie znowelizowana ustawa o ochronie roślin wprowadziła możliwość, aby pierwsze badanie sprawności technicznej opryskiwacza było przeprowadzone przed upływem 3 lat od dnia jego zakupu.

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

Od początku wprowadzenia badań sprawności technicznej opryskiwaczy do 31 grudnia 2011 r. przeprowadzono ogółem 542 232 badań sprawności technicznej opryskiwaczy. Ponadto, na koniec 2011 r. w eksploatacji znajdowało się 329 332 przebadanych opryskiwaczy, w tym 305 897 polowych i 23 435 sadowniczych.

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

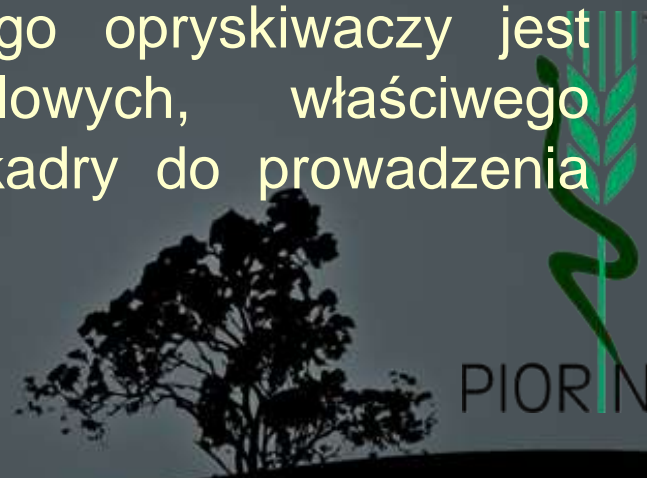
Zgodnie z § 8 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 listopada 2001 r. w sprawie przeprowadzania badań opryskiwaczy (Dz.U. 2001, nr 137, poz. 1544) opryskiwacz sprawny technicznie jednostka oznacza znakiem kontrolnym. Wzór znaku jest ustalany przez Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa co trzy lata, a następny obowiązywał będzie w latach 2013-2015.

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

Kontynuowana jest zasada, że badania mogą prowadzić tylko i wyłącznie jednostki organizacyjne, które zostały upoważnione do ich prowadzenia przez właściwego ze względu na siedzibę jednostki wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa. 31 grudnia 2011 r. na terenie całego kraju upoważnionych było 365 jednostek. Wśród nich były 223 jednostki prowadzące badania opryskiwaczy polowych, 13 – badania opryskiwaczy sadowniczych i 129 jednostek, które mogły wykonywać badania zarówno opryskiwaczy polowych, jak i sadowniczych.

Podstawowym warunkiem prowadzenia działalności gospodarczej związanej z kontrolowaniem stanu technicznego opryskiwaczy jest posiadanie odpowiednich warunków lokalowych, właściwego wyposażenia technicznego i wykwalifikowanej kadry do prowadzenia tych badań.

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

Liczba jednostek upoważnionych do przeprowadzania badań stanu technicznego opryskiwaczy

Województwo	Opryskiwacze			Ogółem
	polowe	sadownicze	polowe i sadownicze	
dolnośląskie	10	0	6	16
kujawsko-pomorskie	26	0	23	49
lubelskie	14	3	18	35
lubuskie	4	0	1	5
łódzkie	17	1	12	30
małopolskie	12	2	9	23
mazowieckie	26	6	18	50
opolskie	8	0	6	14
podkarpackie	7	1	4	12
podlaskie	28	0	1	29
pomorskie	8	0	1	9
śląskie	10	0	2	12
świętokrzyskie	7	0	7	14
warmińsko-mazurskie	14	0	1	15
wielkopolskie	29	0	17	46
zachodniopomorskie	3	0	3	6
Razem	223	13	129	365

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

Kontrole w jednostkach upoważnionych przez wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa do prowadzenia badań sprawności technicznej opryskiwaczy

Liczba kontroli	Liczba rekontroli	Wydane zlecenia pokontrolne	
		Ogółem	Zrealizowanych
1 052	4	21	9

PIORIN

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

W związku z zorganizowaniem systemu badań opryskiwaczy i na podstawie art. 80 pkt 4 ustawy o ochronie roślin powstała konieczność zapewnienia nadzoru i kontroli jednostek upoważnionych do prowadzenia badań sprawności technicznej sprzętu do stosowania środków ochrony roślin. Zgodnie z art. 85 pkt. 7 lit. c wymienionej ustawy Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa dotychczas upoważniał do tej kontroli inne podmioty, które prowadziły rutynowe kontrole, obejmujące nadzorem metodycznym i technicznym wszystkie jednostki prowadzące badania techniczne opryskiwaczy na terenie całej Polski.

Główny Inspektor upoważniał do wykonania tego zadania Państwowy Instytut Maszyn Rolniczych w Poznaniu.

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie przeprowadzania badań opryskiwaczy zakresem rzeczowym takich kontroli są objęte następujące dziedziny, zadania i dokumenty:

- upoważnienia do przeprowadzania badań kontrolnych opryskiwaczy i potwierdzania ich sprawności technicznej;
- pomieszczenia wraz z aparaturą wykorzystywane do przeprowadzania badań;
- dokumentacja zawierająca wyniki przeprowadzonych badań opryskiwaczy;
- prawidłowość wykorzystania znaków kontrolnych;
- stan aparatury oraz przyrządów pomiarowych;
- świadectwa legalizacji bądź wzorcowania przyrządów pomiarowych.

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

Niezgodności dotyczące sprzętu diagnostycznego będącego na wyposażeniu jednostek prowadzących badania sprawności technicznej opryskiwaczy na ogół są usuwane w ciągu kilku lub kilkunastu dni. Wyjątkiem są stoły rowkowe.

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

Podsumowanie kontroli metrologicznej w poszczególnych latach

Rok kontroli	Liczba jednostek skontrolowanych	Liczba jednostek z wynikiem negatywnym dla podanego zakresu kontroli								
		dokumentacja	stanowisko badań nierównomierności rozkładu poprzecznego cieczy	stanowisko badań natężeń wypływu z pojedynczych rozdzielników	manometr kontrolny	manometryczne pompy i prasy kontrolne	cyliny miarowe	pomieszczenia do badań	metody badań	kontrola rewizyjna
2005	50	0	24	4	15	9	28	0	0	44
2006	50	4	13	3	12	3	35	0	0	44
2007	50	1	10	1	7	-	33	3	0	36
2008	25	1	5	2	6	1	12	0	0	19
2010	38	4	9	1	1	2	6	0	0	19

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

Na podstawie zapisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 kwietnia 2004 r. w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa (Dz.U. nr 72, poz. 655), Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa do 30 kwietnia 2007 r. udzielał dotacji na obniżenie kosztów badań ponoszonych przez użytkowników opryskiwaczy, w celu przyspieszenia procesu badań opryskiwaczy. **Aktualnie takie dotacje już nie są udzielane.**

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

Innym działaniem, które odgrywa istotną rolę w popularyzowaniu badań sprawności technicznej opryskiwaczy, są szkolenia, dlatego też Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa wspiera wszelkie inicjatywy edukacyjne, szerzące wśród producentów rolnych wiedzę z zakresu poprawnej ochrony roślin. Wynika to z założenia, że świadomości proekologicznej producentów rolnych nie da się podnosić tylko i wyłącznie metodami administracyjnymi.

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

W ciągu dwunastu lat, do 31 grudnia 2011 roku, przeprowadzono ogółem 542 232 badań sprawności technicznej opryskiwaczy.

Województwo	Przebieg badań opryskiwaczy	
	Liczba przeprowadzonych badań ogółem	
dolnośląskie		20 857
kujawsko-pomorskie		56 065
lubelskie		60 199
lubuskie		12 015
łódzkie		45 866
małopolskie		22 212
mazowieckie		78 662
opolskie		17 340
podkarpackie		17 153
podlaskie		32 493
pomorskie		15 453
śląskie		20 117
świętokrzyskie		35 567
warmińsko-mazurskie		24 809
wielkopolskie		72 094
zachodniopomorskie		11 330
Razem		542 232

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

Liczba opryskiwaczy przebadanych w latach 2009-2011

Województwo	Liczba opryskiwaczy przebadanych w:		
	2009 r.	2010 r.	2011 r.
dolnośląskie	2 419	1 971	4 049
kujawsko-pomorskie	5 548	5 183	6 307
lubelskie	6 307	6 333	8 304
lubuskie	1 352	981	1 292
łódzkie	6 592	3 995	6 341
małopolskie	2 869	2 007	2 219
mazowieckie	7 804	6 536	11 213
opolskie	1 653	1 602	2 916
podkarpackie	2 132	1 443	2 631
podlaskie	3 850	3 060	4 212
pomorskie	2 074	1 990	2 253
śląskie	1 999	2 040	2 540
świętokrzyskie	3 476	2 679	3 809
warmińsko-mazurskie	3 285	2 494	3 110
wielkopolskie	5 477	6 347	6 564
zachodniopomorskie	1 790	1 192	1 059
Razem	58 627	49 853	68 819

Obowiązek badania opryskiwaczy w świetle ustawy o ochronie roślin

Zestawienie liczby nieprawidłowości wykazanych podczas kontroli stosowania środków ochrony roślin w roku 2011

Nieprawidłowości	Liczba kontroli	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości	Liczba zaleceń		Odpowiedzialność karna	
			Wydanych	Zrealizowanych	Wnioski do sądu	Mandaty
Użycie środka ochrony roślin niedopuszczonego do obrotu	25 402	102	100	45	0	98
Użycie środka ochrony roślin niezgodnie z zakresem stosowania określonym w etykiecie-instrukcji stosowania	26 433	375	363	155	0	339
Warunki bezpiecznego stosowania dot. art. 77 ustawy o ochronie roślin	9 122	56	56	18	0	47
Warunków przechowywania niezgodnie z etykietą-instrukcją	24 517	62	62	44	0	9
Ukończenia szkolenia	28 143	1 049	1 034	573	1	366
Ewidencji wykonanych zabiegów	27 702	742	716	546	0	262
Badań sprawności technicznej opryskiwacza	28 002	1 378	1 344	1 001	1	399
Kontroli dotyczącej Integrowanej Produkcji	2 223	54	48	42	0	8

Wdrażanie urzędowych badań sprzętu do aplikacji pestycydów w Unii Europejskiej

W myśl zapisów art. 8 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów, państwa członkowskie są zobligowane do zapewnienia regularnej kontroli profesjonalnie używanego sprzętu do aplikacji pestycydów.

Do 26 listopada 2016 r. państwa członkowskie mają zapewnić przeprowadzenie kontroli sprzętu do aplikacji pestycydów przynajmniej raz. Po tej dacie w profesjonalnym użyciu może znajdować się wyłącznie sprzęt do aplikacji pestycydów, którego kontrola zakończyła się wynikiem pozytywnym. Ponadto do 2020 r. okres między kolejnymi kontrolami sprzętu nie może przekroczyć 5 lat, a po tej dacie – 3 lat.

PIORIN

Wdrażanie urzędowych badań sprzętu do aplikacji pestycydów w Unii Europejskiej

Wymogi dotyczące zdrowia, bezpieczeństwa i środowiska w zakresie kontroli sprzętu do aplikacji pestycydów określono z załączniku II do wymienionej dyrektywy. Zgodnie z jego treścią kontrola sprzętu do aplikacji pestycydów obejmuje wszystkie aspekty ważne do osiągnięcia wysokiego poziomu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia ludzi i środowiska.

Wdrażanie urzędowych badań sprzętu do aplikacji pestycydów w Unii Europejskiej

Sprzęt do aplikacji pestycydów musi działać niezawodnie i być stosowany odpowiednio do zamierzonego celu, aby zapewnić dokładne dozowanie i nanoszenie pestycydów. Musi być w stanie pozwalającym na jego bezpieczne, łatwe i całkowite napełnianie i opróżnianie oraz uniemożliwiającym wyciek pestycydów. Powinien być tak skonstruowany, aby można było go łatwo i dokładnie czyścić oraz powinno być zapewnione bezpieczeństwo operacji, ciągła kontrola i niezwłoczne wyłączenie sprzętu bez opuszczania fotela operatora. Jeśli niezbędne jest regulowanie działania, powinno ono być nieskomplikowane, dokładne i możliwe do powtórzenia.

Podsumowanie

Aktualne polskie przepisy dotyczące badania sprawności technicznej opryskiwaczy są w pełni spójne z prawem europejskim. Badania techniczne opryskiwaczy przyczyniają się do wdrożenia bezpiecznych, efektywnych, a zarazem jak najmniej zagrażających środowisku naturalnemu technologii stosowania środków ochrony roślin. Bezpieczeństwo stosowania należy odnieść zarówno w stosunku do wykonujących dany zabieg, jak również w stosunku do konsumenta wyprodukowanej żywności oraz oddziaływania na środowisko naturalne.

Dziękuję za uwagę

PIORIN